

JOANNA JĘDRYCHA

Uniwersytet Rzeszowski

joadyn@wp.pl

Ku *veniam legendi*. Szkic o Juliuszu Kleinerze

Artykuł jest rekonstrukcją biografii naukowej Juliusza Kleinerja do 1913 roku. Autorka opisuje drogę edukacyjną w oparciu o źródła archiwalne i literaturę memuarystyczną: od szkoły elementarnej przez gimnazjum, studia uniwersyteckie zwieńczone promocją doktorską z wyróżnieniem do momentu uzyskania habilitacji. Przez pryzmat ścieżki edukacyjnej pokazany jest system wartości, który ukształtował habitus znakomitego badacza romantyzmu, autora tryptyku o motywach: Krasiński – dzieje myśli (1912), Słowacki – dzieje twórczości (1919–1927), Mickiewicz (1934–1948) oraz cenionego profesora uniwersytetów: we Lwowie, Warszawie, Lublinie i Krakowie.

Słowa kluczowe

Ossolineum, historia literatury, *veniam legendi*, Uniwersytet Lwowski, sub auspiciis imperatoris

Juliusz Edwin Kleiner należał do pokolenia, którego studia i debiut naukowy przypadły na okres przed I wojną światową, główny dorobek badawczy na czas dwudziestolecia 1918–1939, a dojrzałość twórcza – na PRL. Był on historykiem literatury polskiej, metodologiem i teoretykiem literatury, neofilologiem i komparatystą, dydaktykiem oraz edytorem. Związał się z uniwersytetami: we Lwowie, Warszawie, Lublinie oraz Krakowie.

J. Kleiner przyszedł na świat 24 IV 1886 r. we Lwowie. Był synem Hermana, inżyniera kolejowego, i Zofii z Finkelsteinów¹.

Już od najmłodszych lat był ambitnym i solidnym uczniem. Michał Voit², jego kolega ze szkoły elementarnej im. św. Anny, wspominał go jako subtelnego chłopca, noszącego znamiona tzw. „cudownego dziecka”, który rokrocznie na zakończenie roku szkolnego otrzymywał tzw. nagrodę pilności w postaci pięknie ozdobionych książeczek o treści patriotycznej, historycznej, literackiej.

¹ J. Starnawski, *Sylwetki lwowskich historyków literatury*, Łódź 1997, s. 150.

² Michał Voit nadesłał 20 XII 1958 r. wspomnienie do redakcji *Księgi zbiorowej o życiu i działalności* tekst pt. *Juliusz Kleiner w oczach współczesnych*. Zob. *Juliusz Kleiner. Księga zbiorowa o życiu i działalności*, red. F. Araszkiwicz, Lublin 1961, s. 161.

Henryk Cudnowski³ zapamiętał 9-letniego Julka, kolegę szkolnego, z uroczystości tzw. chrztu szkolnego, gromadzącego w kościele św. Anny całą społeczność szkolną: „w kontusiku, w szarawarach, w czerwonych butach, z dłonią na karabeli”⁴.

Intelektualnym i fizycznym rozwojem J. Kleinera kierowała jego matka, uzdolniona absolwentka Seminarium Nauczycielskiego, po której syn odziedziczył talent do języków obcych i muzyki oraz wrażliwość na sztukę. Zofia Kleinerowa zaszczerpiła w synu miłość do Lwowa, opowiadając historię miasta, pokazując zabytki, wartościowe miejsca, odwiedzając z nim muzea, oglądając wystawy: „Pod przewodnictwem p. Kleinerowej po raz pierwszy oglądaliśmy dokładnie muzeum przyrodnicze Dzieduszyckich, ona poleciła nas sympatycznemu kierownikowi czytelnicy dla młodzieży Zakładu im. Ossolińskich, Czapelskiemu, ona zaprowadziła nas na panoramę raclawicką w czasie Wystawy Krajowej w 1894 r. Pani Kleinerowa wzniciła w chłopięcych sercach naszych ogień bezgranicznej miłości do Lwowa, ogień, który przetrwał u jej Julka do grobowej deski”⁵.

W C.K. Gimnazjum IV we Lwowie (1897–1904) był pod ogromnym wpływem ks. Jana Gnatowskiego, byłego dyplomaty watykańskiego, publikującego nowele i sztuki pod pseudonimem Jan Łada⁶. Lubił także profesorów: języka niemieckiego Petzolda, Siwaka – logiki i psychologii oraz Cisłę-matematyki i fizyki⁷. Był bardzo odczytany, w wieku 12 lat znał całego *Pana Tadeusza*⁸. Pisał również fenomenalne prace domowe. Był dobrym kolegą, ale nie utrzymywał kontaktów z resztą klasy. Stronił od ćwiczeń, gdyż matka nie pozwalała mu brać udziału w grach z troski o jego stan zdrowia⁹. Cały swój wolny czas poświęcał obowiązkowej nauce i lekturze. Zdaniem H. Cudnowskiego, odróżniał się od rówieśników powagą i skromnością: „Julek był opromieniony sławą najpilniejszego ucznia z całego gimnazjum, ponieważ przez cały ciąg nauki we wszystkich klasach ze wszystkich przedmiotów miał stopnie «celujące», a z obyczajów «wzorowe»”¹⁰. Był chłopcem życzliwym, pomagał kolegom, ale nie podpowiadał. Uważał to za nieetyczne. Proszony o to – kładł palce na ustach i milczał. Jego kompleksem była wada wymowy, dlatego pracował nad sobą, biorąc przez wiele lat lekcje u nauczyciela dykcji. Świadomie budował zdania, intonował swoją wypowiedź, z czasem przestał seplenić¹¹, by w przyszłości stać się doskonałym oratorem. 16 czerwca 1904 r. złożył egzamin dojrzałości z odznaczeniem¹².

³ H. Cudnowski, *Niedyskrecje teatralne*, Wrocław 1960.

⁴ *Ibidem*, s. 22.

⁵ Zachowuję pisownię oryginału. Por. A. Nadraga, *Matka i syn*, [w:] *Juliusz Kleiner. Księga zbiorowa o życiu i działalności*, red. F. Araszkiewicz, Lublin 1961, s. 162.

⁶ S. Wasylewski, *Pod kopułą lwowskiego Ossolineum. Pamiętnik stypendysty i asystenta Zakładu Narodowego im. Ossolińskich w latach 1905–1910*, Wrocław 1958, s. 59.

⁷ Zachowuję pisownię oryginału. Por. A. Nadraga, *op. cit.*, s. 163.

⁸ S. Wasylewski, *op. cit.*, s. 57.

⁹ *Wspomnienie Zygmunta Klemensiewicza*, [w:] *Juliusz Kleiner. Księga zbiorowa o życiu i działalności*, red. F. Araszkiewicz, Lublin 1961 s. 168.

¹⁰ H. Cudnowski, *op. cit.*, s. 86.

¹¹ S. Wasylewski, *op. cit.*, s. 59.

¹² *Sprawozdania Dyrektora C. K. IV Gimnazjum we Lwowie za rok szkolny 1897–1904*, [b.m.r.w], s. 111.

W latach 1904–1908 studiował na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Lwowskiego. Zajmował się językiem polskim, niemieckim, filozofią. Podczas seminariów u prof. Kallenbacha wyróżniał się z grupy studentów¹³. Stanisław Wasylewski zapamiętał go jako pasjonata: „Gorejący, płomienny, łapczywy. On już ogarnął dawno nowy materiał, już orientował się co nieco w ambajach mistyki Słowackiego, już dobierał się do autografów ossolińskich”¹⁴. W latach 1904–1906 przewodniczył Kołu Polonistów, a przez kolejne dwa – Kołu Germanistów. Jako student polonistyki recenzował książki, redagował sprawozdania z odczytów w „Słowie Polskim”. Stanisław Łempicki zwrócił uwagę na wszechstronne wykształcenie i imponującą pamięć J. Kleinera. Na to, że mówił bez posługiwania się notatkami; doskonale improwizował, dbając o odpowiednie modulowanie głosu i akcentowanie¹⁵.

J. Kleiner był także stypendystą Ossolineum w latach 1905–1908. Instytucja stypendiów¹⁶ ustanowiona przez Józefa Maksymiliana Ossolińskiego istniała od 1830 r. do wybuchu II wojny światowej (łącznie wsparcia udzielono 250 osobom). Jednocześnie przyznawano je 12 studentom. Kandydat musiał być zdolny, ambitny, „rokujący nadzieję na podjęcie pracy naukowej”¹⁷. Studiująca młodzież w zamian za pracę w bibliotece, która była zarazem szansą naukowego startu, pierwszym stopniem kariery uniwersyteckiej dzięki możliwości bezpośredniego dostępu do zbiorów, ich opracowaniu i udostępnianiu, mogła mieć zapewniony byt (za trzy godziny codziennej pracy na rzecz biblioteki student otrzymywał 35 koron miesięcznie¹⁸). J. Kleiner, katalogując rękopisy, zainteresował się Słowackim. Przez dwa lata kierował pracownią naukową, w której znajdował się także księgozbiór podręczny zawierający leksykony, bibliografie, słowniki, herbarze¹⁹. W Ossolineum powstała jego pierwsza praca – recenzja jubileuszowego wydania dzieł wspomnianego poety²⁰.

J. Kleiner był utalentowanym i ambitnym studentem. Egzamin, które zdawał, oraz jego prace na seminariach oceniane zostały celująco²¹. 20 czerwca 1908 r. uzyskał doktorat z polonistyki i germanistyki, a 1 lipca – z filozofii. Wszystkie w stopniu celującym. Otrzymał również uprawnienia pedagogiczne, zdając egzamin na nauczyciela języka polskiego i niemieckiego jako przedmiotów głównych w szkołach realnych z językiem wykładowym polskim i niemieckim²². Z ćwiczeń pedagogicznych i z wykładu z filozofii otrzymał notę celującą. Komisja zwolniła go z wypracowania domowego z języka polskiego i niemieckiego na podstawie opinii egzaminatorów, mówiącej o tym, że jego rozprawy seminaryjne były celujące.

¹³ S. Wasylewski, *op. cit.*, s. 36.

¹⁴ *Ibidem*, s. 36.

¹⁵ S. Łempicki, *Wspomnienia ossolińskie*, Wrocław 1948, s. 55.

¹⁶ W. Jankowerny, J. Okopień, *Zawsze pod kopułą: 150 lat Ossolineum*, Warszawa 1970, s. 124–125.

¹⁷ *Ibidem*, s. 125.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ S. Wasylewski, *op. cit.*, s. 62.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ Derzawnyj Archiv Lvivskoj Oblasti (DALO) [Państwowe Archiwum Obwodowe we Lwowie] (dalej: DALO), Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie, f. 26, op. 5, spr. 848, Akta personalne Juliusz Kleinera, t. II, k. 15–17, „Świadectwo”

²² *Ibidem*.

Zadaniem J. Kleinera na egzaminie pisemnym z języka polskiego było przetłumaczenie i objaśnianie staropolskiego fragmentu *Kazań gnieźnieńskich* oraz omówienia genezy *Pana Tadeusza*. Otrzymał noty celujące, a komentarz egzaminatora brzmiał: „Praca kandydata urasta prawie do rozmiarów rozprawy gruntownej, podającej zwięzłe wyniki dotychczasowych badań, a nie pozbawionej samodzielnych sądów”²³. Ponadto, zdawał również egzaminy z j. niemieckiego, łaciny i greki.

Doktorat, który uzyskał w 1908 r. na podstawie obszernych „Studiów o Słowackim”, stał się ważnym wydarzeniem we Lwowie²⁴. Uroczysta promocja *sub auspiciis imperatoris*²⁵ odbyła się 12 grudnia ze zwykłym ceremoniałem²⁶. W uroczystości wziął udział rektor dr A. Mars, dziekan Wydziału Filozoficznego, prof. Witkowski, prof. Kallenbach, namiestnik cesarski dr Michał Bobrzyński. Po przemówieniach rektora, dziekana i prof. Kallenbacha, promowany złożył przysięgę. Namiestnik życzył J. Kleinerowi: „by w pracy naukowej nie ustał i kiedyś na niwie naukowej zasłynął”²⁷ oraz wręczył mu brylanowy pierścień.

Z okazji promocji z wyróżnieniem list do J. Kleinera napisał prof. Antoni Małecki, w którym udzielił mu «błogosławieństwa matuzala»: „Ten, który przed 40 laty jako młody uczony napisał pierwszą monografię o życiu i dziełach Słowackiego, dziś matuzal bliski dziesiątego krzyżyka, już na odchodnym prawie błogosławił fenomenalnego młodzieńca, który przysięgając na słowa mistrza poszerzyć miał w przyszłości jakże wydatnie wiedzę o dziełach twórcy «Samuela Zborowskiego». I niezmiernie osiągnął zdobycze w krytyce tekstu, umiejętności czytania, scalania, łączenia fragmentów «Beniowskiego», «Zawiszy Czarnego», rapsodów «Króla-Ducha»”²⁸.

Po studiach J. Kleiner podjął pracę. W roku szkolnym 1908/1909 był zastępcą nauczyciela VII Gimnazjum we Lwowie, a w latach 1909–1915 etatowym nauczycielem (prowizorycznym) VI Gimnazjum. Został zapamiętany przez swoich uczniów²⁹ jako erudyta, obdarzony fenomenalną pamięcią oraz talentem pedagogicznym: „Nie były to lekcje szkolarskie, ale cudowne wykłady z entuzjazmem

²³ *Ibidem*.

²⁴ M. Chrostek, *Złote lata polonistyki lwowskiej (1919–1939)*, Rzeszów 2016, s. 107.

²⁵ Warunki otrzymania wyróżnienia określało *Rozporządzenie Ministra Wyznań i Oświaty z 27 sierpnia 1888 r.* Otrzymywali je młodzi ludzie, którzy ukończyli studia średnie, gimnazjalne i wyższe, uniwersyteckie, „z postępem znakomitym”. W ciągu jednego roku akademickiego Uniwersytet Wiedeński miał prawo wysunąć najwyżej trzy takie wnioski. Wszystkie inne uniwersytety monarchii habsburskiej, w tym Uniwersytet Lwowski i Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, miały prawo wysunąć w ciągu roku po jednym wniosku. Ustawodawca premiował określone środowiska społeczne i zawodowe: synów urzędników państwowych, pracowników wymiaru sprawiedliwości lub zawodowych wojskowych. Nie było natomiast ograniczeń, jeśli idzie o wyznanie. Oznaczało to w praktyce, że nie zostali wykluczeni niechrześcijanie, a przede wszystkim Żydzi. Dyplom uzyskany *sub auspiciis imperatoris* liczył się w dalszej drodze życiowej. Bez trudności przychodziło zwłaszcza uzyskanie stanowiska urzędniczego w administracji państwowej. Dla absolwentów wydziałów prawa stwarzał szanse zatrudnienia w wymiarze sprawiedliwości, dla absolwentów wydziałów filozoficznych – w oświacie. Zob. S. Grodziski, *Sub auspiciis imperatoris*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa” 2008, t. 2, s. 207–212.

²⁶ *Kronika Uniwersytetu Lwowskiego*, t. 2: 1898/9 – 1909/1910, oprac. W. Hahn, Lwów 1912, s. 248.

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ S. Wasylewski, *op. cit.*, s. 61.

²⁹ *Wspomnienie T. Kunickiego*, [w:] *Juliusz Kleiner. Księga zbiorowa o życiu i działalności*, red. F. Araszkiewicz, Lublin 1961, s. 172.

i swadą wygłaszane do zaciekawionych słuchaczy, wielbicieli polonisty³⁰. Zachęcał uczniów do uczestnictwa w wieczornicach poświęconych Słowackiemu, zainicjował wystawę pamiątek z okazji rocznicy powstania styczniowego, wygłaszał odczyty poświęcone utworom Żeromskiego i Struga.

W międzyczasie wziął urlop naukowy, by udać się na studia zagraniczne na Uniwersytecie Berlińskim (3 trymestr 1909/1910 oraz w Collège de France i École des Hautes Etudes w Paryżu (r. akademicki 1910/1911). Wrażenia z podróży opisywał w reportażach pn. *Listy z Niemiec*, które ukazywały się w „Słowie Polskim”, a po latach weszły do książki *Sztychy*³¹.

Dla J. Kleinera ważny był rok 1909 – jubileuszowy rok urodzin Juliusza Słowackiego. W październiku 1909 r. we Lwowie odbył się zjazd historycznoliteracki im. J. Słowackiego. Przewodniczącym był J. Kallenbach, sekretarzem W. Hahn. J. Kleiner wygłosił odczyt *Najważniejsze problemy estetyczne w „Królu-Duchu”*. Ukazała się również zbiorowa księga *Cieniom Juliusza Słowackiego*, w której zamieścił rozprawę. Wspominał o niej swoim pamiętniku S. Wasylewski: „Kazałem kilka pierwszych egzemplarzy oprawić w półskórę przede wszystkim dla dygnitarzy domowych, ossolińskich. Razem z Kleinerem powędrowaliśmy do sędziwca Małeckiego, aby w pierwszym rzędzie przed nim pochwalić się naszą pracą zbiorową. Dziaduś poznał od razu, skąd pochodzi tytuł książki, po czym jął tym dzwonnym głosem odczytywać, sylaba po sylabie, słowa tytułu na odwrocie: «Komitet redakcyjny stanowili Tadeusz Dąbrowski, Juliusz Kleiner, Mieczysław Treter, Stanisław Wasylewski, który kierował wydaniem książki»³².

J. Kleiner jako rozprawę habilitacyjną³³ przedłożył pierwszy tom monografii *Zygmunt Krasiński. Dzieje myśli*. Jej tematyka oscylowała na pograniczu literatury polskiej i filozofii. Recenzowali ją nie tylko historycy literatury Wilhelm Bruchnalski i Józef Kallenbach, ale także filozof Kazimierz Twardowski. Ponadto, J. Kleiner wskazał³⁴ jako swój dorobek opublikowany po uzyskaniu doktoratu: *Studia o Słowackim* (Lwów 1910), *Układ i tekst dzieł Słowackiego* (Lwów 1910), *Historia „Przewodnika Naukowego i Literackiego”* (Lwów 1912, *Księga jubileuszowa „Gazety*

³⁰ *Ibidem*.

³¹ J. Starnawski, *op. cit.*, s. 153.

³² S. Wasylewski, *op. cit.*, s. 50.

³³ W świetle rozporządzenia MWiO z 11 II 1888 r. w sprawie habilitacji kandydat na prywatnego docenta zobligowany był do przedstawienia drukowanej rozprawy o nowatorskim charakterze. Pod uwagę mogły zostać wzięte również inne prace kandydata publikowane po uzyskaniu doktoratu. Do ich oceny powoływano komisję składającą się z kilku profesorów, autorytetów w danej dyscyplinie naukowej, wywodzących się najczęściej spośród Rady Wydziału danej uczelni. W przypadku tematyki z pogranicza dwóch lub więcej dziedzin na recenzentów powoływano także uczonych reprezentujących inne dyscypliny. Po wydaniu przez komisję pozytywnej opinii odbywało się kolokwium, które prowadzili referenci (tu: recenzenci, bo przedstawiali kandydata Radzie Wydziału, jego dorobek i ocenę rozprawy; brali aktywny udział w pozostałych etapach habilitacji oraz wystawiali ocenę całości jej przebiegu). Kolokwium obejmowało cały zakres wiedzy danej dyscypliny. Pytania kandydatom zadawali głównie referenci. Prawo to mieli jednak wszyscy członkowie Kolegium Profesorów i niejednokrotnie z niego korzystali. Po pomyślnie złożonym kolokwium kandydat odbywał próbny wykład z danej dziedziny nauki, na jeden z trzech podanych przez siebie tematów. Pomyślna dla habilitanta uchwała Rady Wydziału podlegała zatwierdzeniu przez MWiO. Zob. A. Toczek, *Habilitacje lwowskich historyków (1865–1918)*, [w:] *Wielokulturowe środowisko Lwowa XIX i XX w.*, t. IV, Lwów 2006, s. 368.

³⁴ DALO, Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie, f. 26, op. 5, spr. 848, Akta personalne Juliusza Kleinera, t. II, k. 15–17, „Prośba o dopuszczenie do postępowania habilitacyjnego z dn. 1 grudnia 1911”.

Lwowskiej”), *Pojęcie idei u Berkeleya* (Lwów 1911), *Dzieło filozoficzne Słowackiego* (Lwów 1909 – *Cieniom Juliusza Słowackiego*), *Najważniejsze problemy estetyczne w Królu-Duchu, Przeciwnik bohatera w „Królu-Duchu”* (w tomie *Sfinksa*), *Oda do młodości* (w tomie *Ateneum Polskie*), *Romantyzm historia wyrazu i konstrukcja pojęcia*.

Na posiedzeniu kolegium profesorów Wydziału Filozoficznego C.K. Uniwersytetu Lwowskiego, na którym odbyło się kolokwium habilitacyjne³⁵ J. Kleinera pod przewodnictwem dziekana prof. Mściława Wartenberga, obecni byli profesorowie: K. Ciesielski, E. Dunikowski, B. Kruczkiewicz, B. Dembiński, K. Twardowski, J. Bołoz-Antoniewicz, Zuber, J. Kallenbach, E. Romer, J. Siemiradzki, M. Raciborski, J. Kasprzewicz, S. Tołłoczko, W. Bruchnalski, S. Zakrzewski, K. Kwietniewski. Profesor Kallenbach zadał kandydatowi dwa pytania: „Historia literatury jako nauka. Objaśnienie współczesnej genezy «Nieboskiej» i «Irydiona»”, prof. Kallenbach – trzy: „Podział produkcji w słowie. Stosunek literatury artystycznej do ludowej. Interpretacja i jej rodzaje”, prof. Antoniewicz jedno: „Stosunek Krasińskiego do Novalisa”. Na prośbę dziekana J. Kleiner został zwolniony z wykładu próbnego (decyzję przyjęto jednomyślnie), ponadto prof. Kallenbach wniósł, by kandydatowi nadać *veniam legendi* z historii literatury polskiej i prosić ministerstwo o zatwierdzenie (decyzja przyjęta jednomyślnie).

J. Kleiner osiągnął *veniam legendi* już w wieku 26 lat, 13 maja 1912 r.³⁶ Jego rozprawę – *Zygmunt Krasiński. Dzieje myśli* – recenzenci prof. prof. Wilhelm Bruchnalski, Józef Kallenbach oraz Kazimierz Twardowski określili jako wybitną³⁷. Alfred Toczek w swojej rozprawie poświęconej habilitacjom lwowskich historyków, przywołał opinię Jerzego Starnawskiego: „Wyniki monografii były rewelacyjne i w stosunku do poety, którego autor jej traktował do końca życia jako jednego z trzech naszych największych, pod dwoma względami zwłaszcza rewizjonistyczne. Obalony został mit o Krasińskim – wielkim filozofie; był on tylko, jak wykazały żmudne i ogromnie erudycyjne badania, filozofującym poetą”³⁸. Zwrócił także uwagę na fakt, że do czasu ukazania się tej rozprawy uważano, że także po *Irydionie* Zygmunt Krasiński pisał arcydzieła a dopiero J. Kleiner podważył to przekonanie, udowadniając, że późniejsze utwory stanowiły dowód na „obniżenie jego lotów”³⁹.

2 maja 1913 J. Kleiner za monografię o Krasińskim otrzymał nagrodę im. Probuse Barczewskiego⁴⁰. W uzasadnieniu napisano: „W literaturze krytycznej o Krasińskim dzieło p. Kleinera wybija się na samo czoło, w polskich badaniach historyczno-literackich w ogóle, zajmuje miejsce bardzo wybitne”⁴¹.

³⁵ *Ibidem*, k. 14, 15, „Protokół z posiedzenia habilitacyjnego z dn. 7 marca 1912”.

³⁶ *Ibidem*, „Curriculum vitae”.

³⁷ A. Toczek, *op. cit.*, s. 379.

³⁸ J. Starnawski, *op. cit.*, s. 154.

³⁹ A. Toczek, *op. cit.*, s. 379.

⁴⁰ Z fundacji PAU udzielała rokrocznie 2 nagrody. Jedną za najlepszą pracę z dziedziny historii polskiej (rozumianej szeroko, jako historię prawa, oświaty, sztuki itp.), napisaną po polsku przez Polaka katolika; drugą za najlepsze dzieło malarskie wykonane przez Polaka. Zob. *Regulamin przyznawania nagród z funduszu im. śp. Probuse Barczewskiego (uchwalony przez Walne Zgromadzenie PAU 30 października 1886)*, [Kraków: s.n., 1939], s. 1.

⁴¹ *Sprawozdania i wnioski co do nagród z fundacji ś.p. Probuse Barczewskiego*, „Rocznik Akademii Umiejęt-

Szkic prezentuje drogę naukową J. Kleinera od edukacji elementarnej po habilitację z historii literatury polskiej. Pokazuje pośrednio, jakie umiejętności wpłynęły na habitus badacza: wczesna dojrzałość naukowa (dwa doktoraty: polonistyka i germanistyka w wieku 22 lat), doskonała znajomość aparatu naukowego literatury ojczystej, szybkie tempo i doskonała jakość pracy (2 tomy monografii o Kraśńskim napisane od lutego do września 1911 r.), fenomenalna pamięć, dar słowa mówionego i pisanego, takt i kultura wypowiedzi, wrażliwość estetyczna, tradycjonalizm (na etapie dojrzałości naukowej).

Bibliografia

ŹRÓDŁA ARCHIWALNE

DERŻAWNYJ ARCHIV LVIVSKOJ OBLASTI [PAŃSTWOWE ARCHIWUM OBWODOWE WE LWOWIE]
Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie, f. 26, op. 5, spr. 848 (Akta personalne Juliusz Kleinera, t. II)

ŹRÓDŁA DRUKOWANE

Kronika Uniwersytetu Lwowskiego, t. 2: 1898/9–1909/1910, oprac. W. Hahn, Lwów 1912.
Regulamin przyznawania nagród z funduszu im. śp. Probusa Barczewskiego (uchwalony przez Walne Zgromadzenie PAU 30 października 1886), [Kraków: s. n., 1939].
Sprawozdania Dyrektora C.K. IV Gimnazjum we Lwowie za rok szkolny 1897–1904, [b.m.],[b.r.].

PAMIĘTNIKI I WSPOMNIENIA

Cudnowski H., *Niedyskrecje teatralne*, Wrocław 1960. Łempicki S., *Wspomnienia ossolińskie*, Wrocław 1948.
Nadruga A., *Matka i syn*, [w:] Juliusz Kleiner. *Księga zbiorowa o życiu i działalności*, red. F. Araszkiewicz, Lublin 1961.
Wasylewski S., *Pod kopułą lwowskiego Ossolineum. Pamiętnik stypendysty i asystenta Zakładu Narodowego im. Ossolińskich w latach 1905–1910*, Wrocław 1958.
Wspomnienie Zygmunta Klemensiewicza, [w:] Juliusz Kleiner. *Księga zbiorowa o życiu i działalności*, red. F. Araszkiewicz, Lublin 1961.
Wspomnienie T. Kunickiego, [w:] Juliusz Kleiner. *Księga zbiorowa o życiu i działalności*, red. F. Araszkiewicz, Lublin 1961.

OPRACOWANIA MONOGRAFICZNE

Bruchnalski W., *Stulecie „Gazety Lwowskiej” 1811–1911*, t. 2, cz. 1–4, Lwów 1911.
Chrostek M., *Złote lata polonistyki lwowskiej (1919–1939)*, Rzeszów 2016.
Draus J., *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie 1918–1946. Portret kresowej uczelni*, Kraków 2007.
Jankowerny W., Okopień J., *Zawsze pod kopułą: 150 lat Ossolineum*, Warszawa 1970.
Kawyn S., *Twórczość naukowa Juliusza Kleinera*, Lublin 1946.
Sawrycki W., *Współtwórcy szkolnej polonistyki dwudziestolecia międzywojennego: Kazimierz Wóycicki. Konstancy Wojciechowski. Juliusz Kleiner. Konrad Górski*, Warszawa-Poznań-Toruń 1984.
Starnawski J., *Sylwetki lwowskich historyków literatury*, Łódź 1997.
Z dziejów polonistyki warszawskiej, pod red. J. Kulczyckiej-Saloni, J. Z. Jakubowskiego, Z. Libery, S. Frybesa, Warszawa 1964.
Z lubelskich lat Juliusza Kleinera: w stulecie urodzin: 24.IV.1886 – 24.IV.1986, wstęp i oprac. red. S. Fita i J. Zięba, Lublin 1986.

ARTYKUŁY NAUKOWE

Garbaczowska J., *Uczony i wychowawca*, „Przegląd Humanistyczny”, R. II, 1958, nr 2.

- Górski K., *Juliusz Kleiner (1886–1957)*, „Rocznik Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza” 1985, nr XX.
- Grodziski S., *Sub auspiciis imperatoris*, „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa” 2008, t. 2, s. 207–212.
- Pigoń S., *Juliusz Kleiner 1886–1957*, „Nauka Polska” 1957, nr 2.
- Sprawozdania i wnioski co do nagród z fundacyi ś.p. Probusa Barczewskiego*, „Rocznik Akademii Umiejętności w Krakowie. Rok 1912/1913”, Kraków 1913.
- Toczek A., *Habilitacje lwowskich historyków (1865–1918)*, [w:] *Wielokulturowe środowisko Lwowa XIX i XX w.*, t. IV, Lwów 2006.
- Wyka K., *Juliusz Kleiner*, „Pamiętnik Literacki” 1957, z. 3 i 4.
- Wyka K., *Juliusz Kleiner (1887–1957)*, [w:] *Poloniści Uniwersytetu Jagiellońskiego. Portrety i życiorysy*, oprac. H. Markiewicz. Kraków 1998.

Towards veniam legendi. A sketch about Juliusz Kleiner

Reconstruction of the scientific biography of Juliusz Kleiner until obtaining the veniam legendi. The text is a description of the educational path based on archival sources and memuarist literature: from elementary school through junior high school, university studies crowned with doctoral thesis with honors until obtaining habilitation. The system of values is shown through the prism of the educational path, which shaped the habitus of the excellent Romanticist, the author of the triptych with motifs: Krasiński – the history of thoughts (1912), Słowacki – the history of creation (1919–1927), Mickiewicz (1934–1948) and the esteemed professor universities: in Lviv, Warsaw, Lublin and Krakow.

Keywords: Ossolineum, history of literature, veniam legend, Lviv University, sub auspiciis imperatoris